

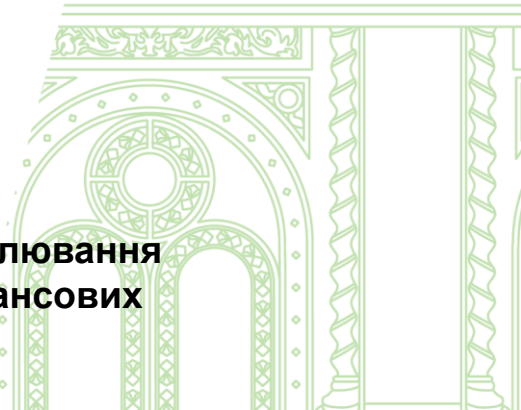

Національний
банк України

Зустріч з представниками страхового ринку з питань, пов'язаних із створенням системи управління та виконання ключових функцій у страховику

02.04.2024

Департамент методології регулювання
діяльності небанківських фінансових
установ

Щодо загальних питань організації системи управління

Чи буде принципово вимога змінювати назви документів, якщо певні процеси врегульовані внутрішніми документами, що мають назву «Інструкція», «Порядок» і перезатверджувати їх з новою назвою «Політика»?

Законом про страхування визначено, що певні внутрішні документи страховика мають бути затверджені виключно у формі політики, а деякі – у формі положень (політик). Положення про СУС також визначає конкретну назву виду документа – “політика” для деяких внутрішніх документів страховика. Також Положення про СУС встановлює, що страховик має право об’єднувати окремі внутрішні документи щодо побудови та організації системи внутрішнього контролю в один або кілька документів, не порушуючи вимог Положення про СУС щодо їх розроблення, наповнення, затвердження, перегляду та інших вимог.

У зв’язку з цим, вважаємо, що ті внутрішні документи страховика, для яких законодавством передбачено назву виду документа “політика” і водночас не здійснюється об’єднання декількох внутрішніх документів в один, мають бути затверджені (перезатверджені) у формі політики, з метою приведення діяльності страховиків у відповідність до Закону про страхування, Положення про СУС та Положення про авторизацію.

Положенням про СУС визначені вимоги до деяких звітів, зокрема до звіту про винагороду голови та членів ради страховика, звіту про результати щорічної самооцінки, актуарних звітів, звіту щодо комплаєнс-ризиків, звітів внутрішнього аудиту тощо.

Положення про СУС набрало чинності 01.01.2024 року.

Чи підлягають дотриманню такі вимоги, встановлені вищевказаним Положенням, при складенні звітів за періоди, які припадають на попередній період – 2023 рік?

Відповідно до Закону про страхування та НПА НБУ страховики зобов’язані до 30.06.2024 (включно) привести свою діяльність у відповідність до вимог, установлених Положенням про СУС (крім вимог глави 6 розділу II Положення про СУС); подати до Національного банку України (далі – Національний банк) письмове запевнення в довільній формі про запровадження системи управління відповідно до вимог Положення про СУС та електронну копію внутрішньої політики формування технічних резервів, оформлену відповідно до вимог глави 17 розділу IV Положення про СУС.

Таким чином, Страховики повинні привести свою діяльність відповідно до вимог Закону про страхування/ Положення про СУС, включаючи затвердження відповідних положень/політик, включаючи внутрішні документи щодо подання перелічених звітів, до 30.06.2024 (включно).

Щодо системи внутрішнього контролю

Згідно п. 69 Положення про СУС страховик зобов'язаний забезпечити створення комплексної, адекватної та ефективної системи внутрішнього контролю, що охоплює систему управління ризиками, контроль за дотриманням норм (комплаєнс), актуарну функцію та внутрішній аудит, відповідно до вимог Закону про страхування та цього Положення. Згідно п. 83 Положення про СУС страховик повинен забезпечити розподіл обов'язків між структурними підрозділами страховика, що ґрунтується на системі трьох ліній захисту.

До якої з трьох ліній захисту відноситься актуарна функція?

Чи може Головний ризик-менеджер суміщати посаду з особою відповідальною за фінансовий моніторинг, якщо відповідно до внутрішніх документів компанії Особа відповідальна за фінансовий моніторинг відноситься до 2-ї лінії захисту як і Головний ризик-менеджер?

- ✓ Підпунктом 2 пункту 83 Положення про СУС прямо передбачено, що особи, на яких покладено здійснення актуарної функції належать до другої лінії захисту.
- ✓ Частинами шостою – восьмою статті 22 Закону про страхування визначено, що страховик, який не є значимим, має право: не утворювати окремі підрозділи з управління ризиками, контролю за дотриманням норм (комплаєнс) та внутрішнього аудиту, поклавши їхні функції відповідно на головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера та головного внутрішнього аудитора; у встановленому нормативно-правовими актами Національного банку України порядку покласти на одну особу виконання обов'язків головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера та відповідального актуарія. Головний ризик-менеджер, головний комплаєнс-менеджер, головний внутрішній аудитор, відповідальний актуарій зобов'язані відповідати кваліфікаційним та іншим вимогам, установленим нормативно-правовими актами Регулятора. Підпунктом 2 пункту 83 Положення про СУС передбачено, що страховик повинен забезпечити розподіл обов'язків між структурними підрозділами страховика, що ґрунтується на системі трьох ліній захисту.
- ✓ Особа, відповідальна за фінансовий моніторинг у старховику, має відповідати вимогам законодавства у сфері фінансового моніторингу, включаючи **Положення про здійснення установами фінансового моніторингу (постанова НБУ від 28.07.2020 № 107)**.

Отже, Законом про страхування та Положенням про авторизацію не передбачено приписів щодо заборони суміщення у страховику однією особою посади головного ризик-менеджера та відповідального за фінансовий моніторинг за умови відповідності такої особи вимогам до **осіб, відповідальних за виконання ключових функцій та за фінансових моніторинг.**

Щодо системи внутрішнього контролю

Чи можливе суміщення посад головного комплаєнс-менеджера або головного ризик-менеджера з посадою члена виконавчого органу (Правління, Дирекції)?

З огляду на завдання та функції, які виконує виконавчий орган страховика (правління) відповідно до Закону про страхування та функцій комплаєнс та управління ризиками страховика, які визначені розділами V, VII Положення про СУС, вважаємо, що страховик може покласти виконання обов'язків головного комплаєнс-менеджера, головного ризик-менеджера на члена виконавчого органу (правління) страховика. Водночас звертаємо вашу увагу, що мають бути дотримані умови:

- ✓ відповідності такої особи вимогам щодо ділової репутації та професійної придатності, що встановлені до кожної такої ключової особи, функції якої поєднуються однією особою, у нормативно-правових актах Національного банку;
- ✓ отримання погодження Національного банку на посади кожної такої ключової особи, функції якої поєднуються однією особою, у випадках та порядку, встановлених у нормативно-правових актах Національного банку;
- ✓ страховик у своїй системі внутрішнього контролю забезпечив розподіл функцій у межах системи трьох ліній захисту та врахував особливості покладення на одну особу виконання обов'язків головного ризик-менеджера, головного комплаєнс-менеджера, члена виконавчого органу, включаючи повноваження щодо прийняття рішень такою особою в межах виконання таких функцій, з дотриманням вимог та обмежень, встановлених цим Положенням;
- ✓ враховано підпорядкування такої особи відповідно до вимог Закону про страхування.

При цьому, зауважуємо, що страховик самостійно визначає функції на посаді члена правління, та при цьому має дотримуватись загальних вимог щодо системи управління страховика, вимог щодо суміщення/обіймання посад у страховику, встановлених Законом про страхування та нормативно-правовими актами Національного банку.

Можливість суміщення обов'язків головного комплаєнс-менеджера та головного ризик-менеджера членом виконавчого органу (правління) страховика відповідно до частини першої статті 22 Закону про страхування слід розглядати з урахуванням розміру, особливостей діяльності страховика, його плану діяльності, характеру та обсягів страхових послуг, які він надає, профілю ризику, значимості страховика та діяльності фінансової групи, до якої він входить.

Щодо функції внутрішнього аудиту страховика

Чи потрібно страховику розробляти окреме Положення про відділ внутрішнього аудиту чи відповідні норми можуть бути визначені Положенням про внутрішній аудит страховика?

Відповідно до частини другої статті 32 Закону про страхування підрозділ внутрішнього аудиту діє на підставі положення, що затверджується радою страховика.

Главою 24 розділу VI Положення про СУС передбачено функції підрозділу внутрішнього аудиту. Пунктами 183, 185 глави 25 розділу VI Положення про СУС передбачено, що страховик розробляє та періодично (не рідше одного разу на рік) переглядає положення про внутрішній аудит страховика, яке затверджується радою страховика і яке не може суперечити вимогам цього Положення та Закону про страхування. Положення про внутрішній аудит страховика документально закріплює процес здійснення функції внутрішнього аудиту та враховує вимоги Положення про СУС.

У зв'язку з цим вважаємо, що у страховика може бути одне Положення про внутрішній аудит страховика, в якому буде закріплений процес здійснення функції внутрішнього аудиту, уключаючи роботу підрозділу внутрішнього аудиту.

Чи можливо зазначити у Положенні про внутрішній аудит, що головним внутрішнім аудитором Товариства є начальник відділу внутрішнього аудиту і не змінювати назву його посади на посаду “головного внутрішнього аудитора” і при цьому вимога Закону буде вважатися виконаною?

Частиною третьою статті 32 Закону про страхування передбачено, що підрозділ внутрішнього аудиту очолює головний внутрішній аудитор, який підпорядковується раді страховика та звітує перед нею. Відповідно до пункту 11 частини першої статті 1 Закону про страхування головний внутрішній аудитор це, зокрема, - особа, відповідальна за виконання функції внутрішнього аудиту, - керівник підрозділу внутрішнього аудиту.

З огляду на наведені положення законодавства, вимог до назви посади керівника підрозділу внутрішнього аудиту страховика не встановлено, але є вимоги щодо підпорядкування зазначеного підрозділу раді страховика та затвердження положення про внутрішній аудит страховика. Змінювати посаду начальника відділу внутрішнього аудиту на головного внутрішнього аудитора, у разі наявності у страховика підрозділу внутрішнього аудиту, не обов'язково.

Щодо функції внутрішнього аудиту страховика

Чи потрібно у разі зміни посади з «начальник відділу внутрішнього аудиту» на «головний внутрішній аудитор» погоджувати призначення такої особи у НБУ?

Змінювати посаду начальника відділу внутрішнього аудиту на головного внутрішнього аудитора, у разі наявності у страховика підрозділу внутрішнього аудиту, не обов'язково.

Пунктом 691 глави 62 розділу IX Положення про авторизацію передбачено, що Національний банк погоджує на посади ключової особи страховика в разі обрання/призначення особи на посаду ключової особи страховика (кандидатів на посади) в порядку, визначеному в главі 62 розділу IX Положення про авторизацію.

Згідно з пунктом 693 глави 62 розділу IX Положення про авторизацію погодження Національного банку на посаду ключової особи страховика не вимагається, якщо Національний банк раніше погодив таку особу як кандидата на цю посаду та з дати такого погодження пройшло не більше шести місяців.

При цьому, враховуючи дату набрання чинності Положенням про авторизацію та дату введення в дію Закону про страхуванням, погоджувати ключових осіб, призначених страховиком до 01.01.2024 не потрібно.

Страховик повинен погодити із Національним банком призначення на посаду ключової особи з 01.01.2024, в незалежності від назви посади такої особи в страховику, крім випадку, передбаченого пунктом 693 глави 62 розділу IX Положення про авторизацію.

Щодо функції внутрішнього аудиту страховика

Відповідно до Положення про СУС (п. 181, 3) Головний внутрішній аудитор має право: залучати за потреби працівників інших структурних підрозділів Товариства (за згодою керівників таких структурних підрозділів) та/або зовнішніх експертів, консультантів, аудиторів (за погодженням із Наглядовою радою Товариства для виконання поставлених перед відділом внутрішнього аудиту (головним внутрішнім аудитором) завдань.

Чи означає це можливість передачі частини функцій внутрішнього аудитора, наприклад, щодо перевірки правильності ведення та достовірності бухгалтерського обліку, фінансової та регуляторної звітності, що складається Товариством їх повноти на аутсорсинг?

Відповідно до частини четвертої статті 33 Закону про страхування страховик не може передавати на аутсорсинг функцію внутрішнього аудиту, крім окремих завдань або процесів у межах такої функції.

Згідно з пунктами 11, 21 частини сьомої статті 25 Закону про страхування до виключної компетенції ради страховика належить забезпечення функціонування та контроль ефективності комплексної та адекватної системи управління ризиками, системи внутрішнього контролю страховика, контролю за дотриманням норм (комплаєнс), внутрішнього аудиту та актуарної функції, в тому числі у разі передачі відповідних функцій на аутсорсинг; визначення переліку функцій та/або процесів, до виконання яких можуть залучатися інші особи на умовах аутсорсингу, а також визначення вимог до таких осіб.

Також питання аутсорсингу страховиком своїх ключових функцій, крім статті 33 Закону про страхування, врегульовані в главі 19 розділу II Положення про авторизацію.

Враховуючи викладене, страховик може передати на аутсорсинг окремі завдання або процеси у межах функції внутрішнього аудиту за умови, що радою страховика визначена можливість передачі такого завдання або процесу на аутсорсинг та з дотримання встановлених вимог щодо аутсорсингу.

Щодо функції внутрішнього аудиту страховика

*Згідно п. 179 Положення про СУС головний внутрішній аудитор подає річний план (зміни до плану) проведення внутрішніх аудиторських перевірок страховика на наступний рік на затвердження раді страховика до 31 грудня поточного року.
Якщо план подається на розгляд аудиторського комітету та правлінню чи потрібно його дублювати і подавати окремо на затвердження Раді страховика? Чи можна затверджувати 3-х річний план замість річного?*

- ✓ Відповідно до вимог Положення про СУС річний план проведення аудиторських перевірок має подаватися на затвердження раді.
- ✓ Затвердити 3-х річний план не забороняється. Але, вимога про затвердження річного плану або змін до нього на наступний рік до 31 грудня поточного року залишається.

Чи вірно ми розуміємо необхідність складання підрозділом внутрішнього аудиту за результатами проведеної роботи окрім піврічних звітів відповідно до пункту 186 також звіту про виконання річного плану проведення аудиторських перевірок страховика відповідно до пп.10 п.180?

Головний внутрішній аудитор має складати та подавати раді страховика звіт про виконання річного плану проведення аудиторських перевірок страховика, інформація про результати розгляду радою страховика якого також зазначається в п.9 Звіту про роботу підрозділу внутрішнього аудиту страховика.

Чи можуть бути об'єднані в одному документі «звіт про діяльність підрозділу внутрішнього аудиту» та «аудиторський звіт за результатами внутрішнього аудиту», що мають подаватись Наглядовій раді відповідно до пункту 186?

Ні, це окремі документи. Звіт про роботу підрозділу внутрішнього аудиту складається за встановленою формою (додаток 2 до Положення про СУС).

Щодо Додатку 1 до Положення про СУС

(п. 29) Порядок здійснення внутрішнього контролю за дотриманням законодавства України про захист прав споживачів фінансових послуг, внутрішніх документів та процесів страхувика.

- 1. Це повинен бути окремий документ?**
- 2. Яким повинен бути зміст такого документа?**
- 3. Який підрозділ повинен здійснювати такий контроль?**

- ✓ Відповідно до Закону про страхування підрозділ, який забезпечує виконання функцій контролю за дотриманням норм (комплаєнс), визначених законодавством, це постійно діючий підрозділ комплаєнс, що створюється радою страхувика.
- ✓ Частиною першою статті 30 Закону про страхування, підпунктом 1 пункту 167 Положення про СУС до функцій контролю за дотриманням норм (комплаєнс) у страхувика віднесено, зокрема, організацію контролю за дотриманням страхувиком норм законодавства, внутрішніх документів страхувика. Пунктом 94 Положення про СУС встановлено, що у додатку 1 до цього Положення зазначено перелік питань щодо внутрішнього контролю, які мають бути врегульовані у внутрішніх документах страхувика. Страхувик має право об'єднувати окремі внутрішні документи щодо побудови та організації системи внутрішнього контролю в один або кілька документів, не порушуючи вимог цього Положення щодо їх розроблення, наповнення, затвердження, перегляду та інших вимог.
- ✓ Враховуючи викладене, страхувик має врегулювати порядок здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства, внутрішніх документів та процесів, в одному внутрішньому документі, зокрема щодо комплаєнсу, або в декількох, що визначають порядок роботи підрозділів чи здійснення окремого процесу. Порядок здійснення внутрішнього контролю за дотриманням норм, зокрема, може включати обов'язкове проведення підрозділом комплаєнсу експертизи визначених рішень, що приймаються у страхувика.

Щодо Додатку 2 до Положення про СУС

*Щодо Додатку 2 до Положення про СУС (Форма звіту про роботу підрозділу внутрішнього аудиту страховика).
За затвердженою формою не визначений підписант звіту. Якщо прямо не зазначено, що це Головний внутрішній аудитор, то чи означає, що цей звіт повинен підписувати керівник страховика?
Питання щодо п. 8 «Заходи (рекомендації за результатами перевірки підрозділом внутрішнього аудиту страховика), що були вжиті під час проведення аудиторських перевірок»- «вжиті» мається на увазі рекомендації випущені внутрішнім аудитором або рекомендації, що були виконані відповідальними особами в ході аудиторської перевірки?*

- ✓ Зобов'язання подавати до Національного банку звіт про роботу підрозділу внутрішнього аудиту страховика відповідно до статті 32 Закону про страхування та пункту 254 Положення про СУС покладено на страховика, а складений звіт за формою у додатку 2 до Положення про СУС підписується головним внутрішнім аудитором страховика. Технічні уточнення щодо уточнення особи підписанта будуть внесені найближчим часом.
- ✓ Щодо питання заходів, то так, в звіті в пункті 8 необхідно зазначити заходи, що були виконані відповідальними особами в ході аудиторської перевірки.

Дякуємо за увагу!

Національний
банк України

[Web](#) ▪ [Facebook](#) ▪ [Twitter](#) ▪ [Flickr](#) ▪ [Youtube](#) ▪ [Instagram](#)